

Levytska N.V.
Khmelnyskiy National University

THE PROBLEM OF PROFESSIONAL TRAINING OF TRANSLATORS IN THEORETICAL AND PEDAGOGICAL RESEARCH

Summary

Native and foreign pedagogical researches in the problem of professional training of translators in higher educational institutions of Germany and Ukraine have been analyzed. Comparative pedagogical analysis of definition of the essence of translator's professional competence has been conducted. Primary areas of native system of translators' training improvement have been revealed. Further research perspectives in the given area have been defined.

Keywords: professional training of translators, translator's professional competence, specialization of translators' education, curriculum.

УДК 37.036:378.4:504

НАУКОВІ ПРИНЦИПИ ФОРМУВАННЯ ТВОРЧОЇ ОСОБИСТОСТІ В УНІВЕРСИТЕТАХ ПРИРОДООХОРОННОГО ПРОФІЛЮ

Мельничук Т.Ф.

Національний університет біоресурсів і природокористування України

В статті розглядаються засади формування творчої особистості, інтелектуального генофонду в університетах природоохоронного профілю, визначені наукові принципи, сукупність яких забезпечує успішне виконання завдань, підбору змісту, засобів, методів і форм навчально-виховного процесу і культурно-просвітницької діяльності у формуванні творчої особистості.

Ключові слова: творча особистість, принципи, методи, форми, виховання, навчально-виховний процес, інтелектуальний генофонд.

Вступ. Формування творчої особистості в університетах природоохоронної та агропромислової галузі може здійснюватися тільки на засадах розуміння сутності виховання і навчання, організації навчального процесу з урахуванням всіх вимог сучасних потреб суспільства, підвищення відповідальності за природні ресурси, творчий підхід до розв'язання складних економічних, екологічних задач.

А.Н. Лук творчість трактував так, що це є розумова й практична діяльність, результатом якої є створення оригінальних, неповторних цінностей, виявлення нових фактів, властивостей, закономірностей, а також методів дослідження і перетворення матеріального світу або духовної культури. Пояснюючи свою позицію з питань творчості, відомий психолог Л. Виготський зазначав, що творчою називається така діяльність, яка створює щось нове і виходить за межі рутини і в чому міститься хоч йота нового, зобов'язуючи своє походження творчому процесу людини [1].

Тут доречно поради видатного педагога К. Д. Ушинського, який писав: «Вихователь повинен прагнути пізнати людину такою, якою вона є насправді, з усіма її слабкостями і в усій її величі, з усіма її буденними дрібними потребами і з усіма її великими духовними вимогами... Вихователь повинен знати людину в родині, в суспільстві, серед народу, серед людства і наодинці зі своєю совістю. Тоді тільки буде він спроможний черпати в самій природі людини засоби виховного впливу, а засоби ці величезні» [8].

На сучасному етапі педагоги і філософи творчу людину вбачають у підготовленості до конкретних видів діяльності, у мобільності її дій і вчинків, го-

товності до зміни стилів поведінки, прийняття неординарних рішень у складних життєвих ситуаціях, проявів обдарованості і незаурядного творчого потенціалу. Творчість людини – це взаємодія зі світом, яка створює передумови для духовного розвитку.

Слід підкреслити, що навчально-виховний процес у вищих навчальних закладах базується на законодавчих документах: Конституції України, Декларації прав людини, Законах України «Про освіту» та «Про вищу освіту», Указі Президента України «Про заходи щодо розвитку духовності, захисту моралі та формування здорового способу життя громадян», Національній доктрині розвитку освіти України у ХХІ столітті тощо, Концепції національно-патріотичного виховання молоді [3]. На основі цих документів у вищих навчальних закладах розробляються Концепції навчальної та виховної роботи, пріоритетні напрямки яких спрямовані на втілення в життя української національної ідеї, виховання особистості демократичного, антропологічного світогляду, яка поважає громадянські права і свободи, традиції народів і культур світу, а також національний, релігійний, мовний вибір кожної людини [6].

Формулювання мети статті та завдань: обґрунтувати наукові принципи формування творчої особистості в університетах природоохоронного профілю в системі культурно-просвітницької діяльності.

Виклад основного матеріалу. Дослідженням сутності творчості, проблемами формування творчої особистості в різні історичні періоди займалися і займаються нині різні науки, в тому числі філософія, психологія й педагогіка. Луцій Антей Сенека (бл. IV ст. до н. е.) – філософ і оратор епохи імператорського Риму – головним завданням виховання вважав моральне удосконалення людини. Мета ви-

ховання – підготовка молоді до життя й діяльності «у співтоваристві богів і людей» [4].

Непересічні ідеї з проблеми творчості знаходимо в німецькій класичній філософії І. Канта, Фіхте, Шеллінга, Ф.В.Г. Гегеля, Л. Фейєрбаха. Вихованням людини в усі часи і епохи займалися засновник педагогіки Ян Амос Коменський, німецькі педагоги Ф.А.В. Дістервег, Й.Ф. Герbart, Ф. Бекон, український філософ Г. Сковорода, американські психологи Карл Роджерс, Абрахам Маслоу, педагог-просвітниця С. Русова, яка називала творчість найдорожчим скарбом людини [7].

Формуванням творчої особистості, дослідженням процесу творчості, методичними засадами займалися вчені Л.С. Виготський, С.О. Сисоєва, Д.Б. Бого-явленська, Я.О. Пономарьов, Г.С. Костюк, В.В. Кли-менко, О.І. Кульчицька, В.О. Моляко, Г.П. Шевченко, О.П. Щолокова, Ф. Гальтон, А. Маслоу, Е. Фромм, К. Юнг та ін., які зробили свій внесок в виховну систему, передаючи накопичений досвід поколінь.

Згідно з Національною доктриною розвитку освіти України у XXI столітті та основними нормативно-правовими актами у сфері освітньої діяльності підготовка фахівців нової генерації повинна будуватися на нових, сучасних ідеях та підходах. Концептуальні засади формування лідерських якостей майбутніх працівників АПК, національної інтелігенції, гармонійно розвиненої особистості, що сприятиме збагаченню і оновленню інтелектуального генофонду нації, вихованню її духовної еліти – завдання, що стоїть перед вищими навчальними закладами на одному рівні з підготовкою висококваліфікованих фахівців, професіоналів своєї справи [6].

Відповідно до них найефективнішими принципами формування творчої особистості є:

- *принцип єдності освітньої, розвивальної та виховної функції навчання* спрямований на досягнення цілей різнобічного розвитку особистості, здобування знань, умінь, навичок під час навчання і послідувочої професійної діяльності, у формуванні моральних, естетичних смаків, світогляду;

- *принцип національної спрямованості виховання* передбачає формування у студентської молоді національної самосвідомості, любові до рідної землі, свого народу, культури, здатності зберігати і захищати свою країну і національну ідентичність;

- *принцип гуманізації* – один із фундаментальних принципів суспільного визнання людини, її гідності, цінності як особистості, права її на свободу і вияв своїх здібностей, гармонізацію відносин між людиною і суспільством, створення умов для особистісної самореалізації, формування людяної, щирої, доброзичливої, милосердної особистості;

- *принцип акмеологічного направлення* спрямовує виховний процес на найвищі морально-духовні досягнення вихованця на прикладах видатних особистостей у засвоєнні загальнолюдських і національних цінностей;

- *принцип демократизму* побудований на довірливих взаємовідносинах викладача і студента на основі психологічних контактів, узгодженості особистих якостей, спільності інтересів, на визнанні права кожного на свободу виявлення своєї творчої індивідуальності, усунення авторитарних методів впливу, сприйняття особистості як вищої соціальної цінності, визнання її права на свободу, на розвиток здібностей і реалізацію індивідуальності;

- *принцип цілеспрямованості* у формуванні гармонійно розвиненої особистості, підготовки до свідомої та активної трудової діяльності реалізується за умови підпорядкованості усієї роботи загальній меті, знання цієї меті, недопущення сти-

хійності у просвітницькій діяльності, наявності перспективи;

- *принцип єдності навчання і виховання* передбачає залучення студентської молоді до духовних цінностей, формування цінностей загальнолюдської моралі, розуміти, що навчання і виховання не роздільні;

- *принцип суб'єкт-суб'єктної взаємодії* побудований на консолідації студентства та науково-педагогічних працівників у єдину спільноту, об'єднану спільною мораллю та ідеями;

- *принцип єдності теорії та практики* забезпечує єдність теорії та практики, реалістичність і дієвість застосовуваних форм і методів формування творчої особистості. Життя – це динамічний процес існування людини в реалізації набутих знань, умінь і навичок на практиці, включаючи самовряду та громадську діяльність, який обумовлює зв'язок з конкретними умовами життєдіяльності людей і потребує корекції та удосконалення методів, використання новітніх досягнень і технологій на вимоги часу. Відповідно до цього принципу виховна діяльність закладу освіти має спонукати студентів до участі в житті суспільства вже під час навчання, в процесі підготовки до подальшої трудової діяльності, залучення студентів до участі в громадсько-корисній роботі, ознайомленні їх із суспільно-політичними подіями;

- *принцип системності, послідовності й на-ступності* у вихованні, привнесенні виховних аспектів у всі форми освітнього процесу, зв'язок виховання з життям, трудовою діяльністю народу та продуктивною працею;

- *принцип комплексного підходу* ґрунтується на діалектичній взаємозалежності педагогічних явищ і процесів, втілення якого в життя передбачає: єдність мети, завдань і змісту виховання, єдність форм, методів і прийомів виховання;

- *принцип диференціації та індивідуалізації виховного процесу* полягає у врахуванні у виховній діяльності рівнів фізичного, духовного, психічного, соціального, інтелектуального розвитку студентів, стимулюванні їхньої активності та розкритті творчої індивідуальності, враховуючи специфіку інтересів, схильностей, уподобань, звичок особи в соці-альній роботі;

- *принцип природовідповідності* ґрунтується на врахуванні багатогранної цілісної природи людини з її анатомо-фізіологічними, психологічними, віковими, генетичними, національними, регіональними особливостями, тому при формуванні особистості необхідно це враховувати;

- *принцип культуровідповідності* передбачає виховання молодих людей як носіїв національної культури, продовжувачів справи попередніх поколінь, про органічний зв'язок із культурним надбанням всього людства, його історією, традиціями разом із наповненням виховання національним змістом, спрямованим на формування самосвідомості громадянин, врахуванням культурних традицій свого народу, вивченням його мови, народного мистецтва, ремесел і промислів, забезпечення духовної єдності поколінь;

- *принцип життєвої смислотворчої самодіяльності* передбачає становлення особистості як творця і проєктувальника свого життя, який вміє приймати самостійні рішення і нести за них відповідальність, повноцінно жити й активно діяти у динамічних життєвих умовах, постійно самовдосконалюватися, адекватно і гнучко реагувати на соціальні зміни;

- *принцип соціальної відповідності* зумовлює необхідність узгодженості змісту і методів формування

творчої особистості, вмінні зорієнтуватися в реальних соціально-економічних умовах і бути готовими до ефективного розв'язання життєвих проблем;

– *принцип превентивності (попереджування)* ґрунтується на просвітницькій діяльності у формуванні особистості і спрямований на профілактику негативних проявів поведінки студентської молоді, на вироблення імунітету до негативних впливів соціального середовища, забезпечення системи заходів економічного, правового, психолого-педагогічного, соціально-медичного, інформаційно-освітнього характеру, спрямованих на формування позитивних соціальних настанов, запобігання вживанню наркотичних речовин, різних проявів деструктивної поведінки, відвернення суїцидів, формування навичок здорового способу життя, культури статевих стосунків [2].

Необхідно зауважити, що культурно – просвітницька діяльність (ми трактуємо просвітницьку сферу як культурну складову в системі культурно-просвітницькій діяльності) охоплює всі напрями роботи в університетах природоохоронного профілю і є складовою цілісної системи підготовки спеціалістів для агропромислової та природоохоронної галузей, основною задачею якої є формування творчої особистості з великим потенціалом знань, умінь, навичок, високою духовною культурою, національною свідомістю, патріотизмом.

Під системою культурно-просвітницької діяльності необхідно розуміти сукупність форм, методів, засобів, прийомів організації, управління процесом і суб'єктами, які його втілюють, перед якими стоїть головна мета – виховати громадянина з високими моральними якостями, професіонала в своїй сфе-

рі, людину з творчим підходом до виконання своїх обов'язків. Будь-який вид діяльності в університеті (навчальна, методична, організаційна, громадська, науково-дослідна, дозвіллева, мистецька, спортивна тощо) несе виховний елемент і передбачає отримання результату в своїй роботі, який залежатиме від дій всієї системи.

Система культурно-просвітницької діяльності передбачає залучення до процесу виховання підрозділів університету, ось чому дуже важлива інтеграція всіх складових в такому процесі як формування особистості в університетах природоохоронного профілю.

Висновки. Принципи формування творчої особистості є узагальненою системою вимог, які охоплюють усі аспекти виховного процесу, відображають результати виховної роботи. Лише сукупність цих принципів забезпечує успішне визначення завдань, підбір змісту, методів, засобів і форм навчально-виховного процесу і просвітницької діяльності у формуванні творчої особистості.

Таким чином, для формування свідомості, вироблення навичок і звичок поведінки потрібна система певних послідовних виховних заходів, система педагогічних впливів, яка забезпечує формування в кожного вихованця світогляду, переконань, ідеалів, інтересів, морально-вольових рис, навичок і звичок правильно орієнтованої поведінки у формуванні цілісної особистості. Такі якості людської особистості можна сформувати, якщо виховний процес являтиме собою не випадковий набір виховних заходів і матиме епізодичний характер, а чітко вибудовану систему культурно-просвітницької діяльності.

Список літератури:

1. Выготский Л. С. Собр. соч. в 6 т. – М., 1983. – Т. 3.
2. Енциклопедія освіти / Акад. пед. наук України; головний ред. В. Г. Кремень. – К.: Юрінком Інтер, 2008. – 1040 с.
3. Державна національна програма «Освіта» (Україна – ХХІ століття). – К.: Райдуга, 1994.
4. Зайченко І. В. Педагогіка. Навчальний посібник для студентів вищих педагогічних навчальних закладів, 2-е вид. – К.: «Освіта України», «КНТ», 2008. – 528 с.
5. Моляко В. О. Здібності, творчість, обдарованість: теорія, методика, результати досліджень / За ред. В. О. Моляко, О. Л. Музики. – Житомир: Вид-во Рута, 2006. – 320 с.
6. Національна доктрина розвитку освіти України у ХХІ столітті. – К.: Шкільний світ. – 2001. – 24 с.
7. Русова С. Теорія і практика дошкільного виховання. – Прага: Український громадський видавничий фонд, 1924. – 124 с.
8. Ушинский К. Д. Собр. соч. – М., 1948. – Т. 2.

Мельничук Т.Ф.

Національний університет біоресурсів і природопольовання України

НАУЧНЫЕ ПРИНЦИПЫ ФОРМИРОВАНИЯ ТВОРЧЕСКОЙ ЛИЧНОСТИ В УНИВЕРСИТЕТАХ ПРИРОДООХРАННОГО ПРОФИЛЯ

Аннотация

В статье рассматриваются основы формирования творческой личности, интеллектуального генофонда в университетах природоохранного профиля, определены научные принципы, совокупность которых обеспечивает успешное выполнение заданий и способствуют подбору содержания, способов, методов и форм учебно-воспитательного процесса и культурно-просветительской деятельности в формировании творческой личности.

Ключевые слова: творческая личность, принципы, методы, формы, воспитание, научно-воспитательный процесс, интеллектуальный генофонд.

Melnychuk T.F.

Natural University of Life and Environmental Sciences of Ukraine

SCIENTIFIC PRINCIPLES FOR CULTIVATING A CREATIVE PERSONALITY AT UNIVERSITIES OF ENVIRONMENTAL SCIENCES

Summary

In the article the outlines of cultivating a creative personality, intellectual gene pool at universities of environmental sciences are studied. Scientific principles, the totality of which ensures the successful fulfilment of tasks, selection of content, tools, methods and forms of educational and academic process and cultural and educational activities in cultivating a creative personality, are defined.

Keywords: creative personality, principles, methods, forms, education, academic and educational process, intellectual gene pool, cultural and educational activities.

УДК 378.147:37.037

ОСОБЛИВОСТІ РУХОВОЇ ПІДГОТОВЛЕНОСТІ СТУДЕНТІВ ФАКУЛЬТЕТУ ЕЛЕКТРОЕНЕРГЕТИКИ ТА ЕЛЕКТРОМЕХАНІКИ ВНТУ

Овчарук В.В., Овчарук В.Г.

Вінницький національний технічний університет

У статті досліджено та проаналізовано рівень рухової підготовленості студентів факультету електроенергетики та електромеханіки ВНТУ. Здійснено аналіз останніх досліджень і публікацій за даною темою. У тестуванні прийняли участь 120 студентів 1-4 курсів. З допомогою методів математичної статистики визначено статичні критерії та здійснено порівняльний аналіз показників рухової підготовленості. Виявлено шляхи вдосконалення фізичної підготовленості студентів ФЕЕМ під час навчання у вузі.

Ключові слова: фізичне виховання, студенти, тестування, рухова підготовленість.

Постановка проблеми. Універсальним засобом збереження й зміцнення здоров'я вважається рухова підготовленість, яка є важливим результатом фізичного виховання студентської молоді і визначається за допомогою розробленої системи державних тестів [1]. Рівень рухової підготовленості студента є важливим компонентом здоров'я, основою високої працездатності та життєздатності, базою, на якій відбувається вся рухова діяльність людини. Тому підвищення рухової підготовленості студентської молоді є одним із першочергових завдань не тільки кафедр фізичного виховання та спортивних клубів, а й всієї системи вищої освіти України. Однак кафедри фізичного виховання та сучасні методики фізичної підготовки не задовольняють в повній мірі природну біологічну потребу студентської молоді в руховій активності. Окрім того, причини низької фізичної підготовленості студентської молоді та погіршення стану її здоров'я закладені ще на ранньому етапі виховання дітей в сім'ях, школах, професійних навчально-виховних закладах тощо.

Удосконалення навчально-виховного процесу з фізичного виховання у вищих закладах освіти повинно обґрунтовуватися, передусім, реальним станом фізичного розвитку й фізичної підготовленості студентів. Проте, як показують наукові дослідження [2, 3, 4, 5], в абітурієнтів, котрі вступили на перший курс вищих навчальних закладів, простежується низька фізична підготовленість і невисокий рівень рухової активності.

Рухова активність і здоров'я є важливими медико-соціальними показниками, тісний зв'язок між якими лікарі-практики спостерігають давно. Рухова діяльність має виняткове фізіологічне призначення,

тому що рух є найбільш ефективним механізмом пристосування до навколишнього середовища [6].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Рухова підготовленість є важливою характеристикою стану здоров'я та інтегральним показником фізичної активності студентів [7]. Рівень рухової підготовленості студента залежить від оволодіння ним засобами, формами та видами фізичної підготовки, які використовуються під час навчальних і самостійних занять фізичними вправами. Використовуючи відповідні фізичні вправи та регулюючи інтенсивність їх виконання можна цілеспрямовано впливати на стимуляцію всіх систем організму, підвищувати рівень їх функціонування, тим самим забезпечувати високий рівень фізичної підготовленості студентів [5].

Рухова підготовленість – це готовність студента до виконання фізичних навантажень, що передбачені навчальною програмою. Вона розкриває рівень розвитку фізичних якостей, який був досягнутий у процесі фізичного виховання. Рухова підготовленість є результатом фізичної активності студентів, їх інтегральним показником, тому що під час виконання фізичних вправ у взаємозв'язок вступають практично всі органи й системи організму [7, 8, 9]. Рухова підготовленість розглядається не тільки як функція рухового апарату, а і як функціонування цілісного організму [10]. Рухова підготовленість студентської молоді має зв'язок із рівнем фізичного здоров'я, але не можна однозначно стверджувати, що студент, який має високий рівень фізичного здоров'я, також має й високий рівень фізичної підготовленості. Тому результати рухових тестів студентів з низьким рівнем підготовленості можуть служити метою для розвитку рухових якостей студентів з нижчим рівнем фізичного здоров'я. Оче-